

SUDERINTA
Lietuvos Respublikos
susisiekimo ministerijos
2012 m. gegužės 29 d. raštu
Nr. 2-2547(52)

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos
švietimo ir mokslo ministerijos
2012 m. liepos 3 d. raštu
Nr. SR-3354

1. Programa

1.1. Programos pavadinimas

**MOTORINIŲ TRANSPORTO PRIEMONIŲ KROVINIAMS VEŽTI VAIRUOTOJŲ
MOKYMO PROGRAMA PRADINEI PROFESINEI KVALIFIKACIJAI VEŽTI
KELEIVIUS PRAPLĖSTI**

1.2. Valstybinis kodas

265084053

1.3. Suteikiama teisė atlikti

Suteikiama vairuotojo pradinė profesinė kvalifikacija vežti keleivius komerciniais tikslais.

1.4. Reikalavimai asmenų amžiui, išsilavinimui, profesinei kvalifikacijai, darbo patirčiai

Minimalus amžius - 18 metų.
Vairuotojai, turintys kvalifikacijos pažymėjimus, patvirtinančius pradinę profesinę kvalifikaciją vežti krovininius (C1, C1E, C, CE kategorijų motorinėmis transporto priemonėmis).
Galiojanti vairuotojo sveikatos patikrinimo medicininė pažyma.

1.5. Mokymo trukmė (savaitėmis ar valandomis)

70 valandų

1.6. Programos rengėjai

Grupės vadovas – Romanas Gaidžiūnas, profesijos mokytojas ekspertas, Lietuvos vairuotojų rengimo įstaigų asociacijos prezidentas;

Nariai:

1. Darius Lesickas, vairuotojų mokytojas, Lietuvos vairuotojų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo mokyklų asociacijos prezidentas;
2. Valentinas Masilionis, profesijos mokytojas metodininkas, Lietuvos vairuotojų rengimo įstaigų asociacijos atstovas;
3. Audrius Stramkauskas, vairuotojų mokytojas, Lietuvos vairuotojų mokymo ir kvalifikacijos kėlimo mokyklų asociacijos atstovas;
4. Valdas Šlepikas, vairuotojų mokytojas, Lietuvos vairuotojų rengimo įstaigų asociacijos atstovas.

2. Programos apibūdinimas

2.1. Rengimo pagrindas

Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymas (Žin., 2000, Nr. 92-2883; 2007, Nr. 128-5213; 2010, Nr. 75-3791);

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (Žin., 1991, Nr. 23-593; 2011, Nr. 38-1804);

Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas (Žin., 1997, Nr. 98-2478; 2007, Nr. 43-1627);

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 7 d. nutarimas Nr. 833 „Dėl formaliojo profesinio mokymo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 89-4259);

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro 2011 m. vasario 3 d. įsakymas Nr. 3-79 „Dėl C1, C1E, C, CE, D1, D1E, D, DE kategorijų motorinių transporto priemonių vairuotojų mokymo pradinę profesinę kvalifikacijai įgyti ir vairuotojų periodinio profesinio mokymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 17-818);

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. rugpjūčio 27 d. įsakymas Nr. V-1435 „Dėl formaliojo profesinio mokymo programų rengimo ir įteisinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2010, Nr. 105-5436);

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. vasario 6 d. įsakymas Nr. V-209 „Dėl kvalifikacijos pažymėjimo, profesinio mokymo pažymėjimo, profesinio mokymosi pasiekimų pažymėjimo, kompetencijų įvertinimo pažymėjimo turinio, formos ir išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 19-885).

2.2. Programos tikslai

Suteikti vairuotojams, turintiems kvalifikacijos pažymėjimus, patvirtinančius pradinę profesinę profesinę kvalifikaciją vežti krovinius, žinių ir gebėjimų, reikalingų įgyti pradinę profesinę kvalifikaciją vežti keleivius.

2.3. Mokymosi pasiekimai

Eil. Nr.	Mokymosi pasiekimai
1.	Įgyja reikiamų profesinių teorinių žinių ir praktinių įgūdžių saugiai vežti keleivius D1, D1E, D ir DE kategorijų motorinėmis transporto priemonėmis.

3. Detalus mokymo planas

Eil. Nr.	Temų pavadinimai	Valandų skaičius	
		teorijai	praktiniam mokymui
TEORINIS MOKYMAS			
1.	Keleivių vežimas ir sauga.	22	
1.1.	Vairuotojo bendravimo su keleiviais kultūra (etiketas). Tam tikrų keleivių grupių (neįgaliųjų, vaikų) vežimo ypatybės.	4	
1.2.	Keleivių laipinimas, susodinimas, patogumo ir saugos užtikrinimas. Naudojama saugos įranga.	4	
1.3.	Naudojimas infrastruktūros įrenginiais. Bagažo vežimas.	6	
1.4.	Transporto priemonių išsidėstymo kelyje ypatybės.	4	
1.5.	Saugaus vairavimo derinimas su kitomis vairuotojo funkcijomis.	4	
2.	Transporto priemonę veikiančios jėgos ir apkrovos.	12	
2.1.	Transporto priemonę veikiančios jėgos.	2	
2.2.	Skersiniai ir išilginiai transporto priemonės svyravimai ir jų reguliavimas, tolygus stabdymas.	2	
2.3.	Pavarų naudojimas atsižvelgiant į transporto priemonės apkrovą ir kelio profilį.	2	
2.4.	Transporto priemonės ir autojunginio ašių apkrovų apskaičiavimas, apkrovų pasiskirstymas ir pasekmės dėl per didelės apkrovos. Pratybos.	4	
2.5.	Transporto priemonės stovumas ir sunkio centras.	2	
3.	Teisės aktai, reglamentuojantys keleivių vežimą.	10	
3.1.	Keleivių vežimą reglamentuojantys Lietuvos Respublikos teisės aktai.	2	
3.2.	Su vežėjo ir vairuotojo atsakomybe susiję respublikiniai teisės aktai.	2	
3.3.	Keleivių vežimą reglamentuojantys tarptautiniai teisės aktai.	2	
3.4.	Su vežėjo ir vairuotojo atsakomybe susiję tarptautiniai teisės aktai.	1	
3.5.	Specialių keleivių grupių vežimo ypatybės.	1	
3.6.	Valstybinių sienų kirtimo tvarka ir būtina dokumentacija.	2	
4.	Keleivių vežimo kelių transportu ekonominiai ypatumai ir rinka.	20	
4.1.	Įmonių, vežančių keleivius kelių transportu, pagrindinių tipų struktūra.	2	
4.2.	Keleivių vežėjų veiklos organizavimas.	2	
4.3.	Keleivių vežimas vidaus ir tarptautiniais maršrutais. Naudojami dokumentai, jų pildymas ir naudojimas. Pratybos.	5	
4.4.	Keleivių vežimo kelių transportu ekonominiai ypatumai.	3	
4.5.	Keleivių vežimo rinka. Keleivių vežimo kelių transportu palyginimas su jų vežimu kitomis transporto rūšimis.	2	
4.6.	Kelių naudotojų mokesčiai. Keleivių vežimas už atlygį ar savo sąskaita. Kasos aparatai ir jų eksploatacija.	2	
4.7.	Transporto lengvatos keleiviniame kelių transporte. Tarifai ir jų taikymas.	2	

4.8.	Keleivių vežimo sektoriaus pokyčiai (paslaugų įvairovė, vežimo sutarčių sudarymas).	2	
	Įskaita iš specifinių temų.	1	
	PRAKTINIS MOKYMAS		
1.	Praktinis mokymas specialioje aikštelėje.		2
1.1.	Taisyklingas įsėdimas į transporto priemonę. Valdymo mechanizmų, signalizacijos, kontrolės, informacijos ir matavimo prietaisų išdėstymas, paskirtis, naudojimas, rodmenų suvokimas. Tachografo paruošimas darbui.		0,5
1.2.	Variklio užvedimas, pajudėjimas, važiavimo pradžia, pavarų perjungimas, stabdymas, sustabdymas nustatytoje vietoje. Transporto priemonės taisyklingas pastatymas keleiviams įlaipinti (išlaipinti) ir bagažui pakrauti (iškrauti).		0,5
1.3.	Važiavimas tiesiai ant sausos ir slidžios dangos. Stabdymas ant slidžios dangos, apvažiuojant kliūtį. Stabdymas važiuojant vienos pusės ratais ant slidžios dangos, kitos pusės – ant sausos. Transporto priemonės valdymas atsiradus šoniniam slydimui. Pajudėjimas įkalnėje su sausa ir slidžia danga. Važiavimas nuokalne ir posūkyje su sausa ir slidžia danga. Stabdymas nuokalnėje su sausa ir slidžia danga.		1
2.	Praktinis mokymas keliuose.		3
2.1.	Racionalus ir ekonomišką transporto priemonės vairavimas dieną ir tamsiu paros metu (pagal galimybes) negyvenvietėje, keliuose su įkalnėmis ir nuokalnėmis, viena ir keliomis eismo juostomis važiavimo kryptimi, staigiais posūkiais, skirtingomis kelio dangomis.		1
2.2.	Racionalus ir ekonomišką transporto priemonės vairavimas dieną ir tamsiu paros metu (pagal galimybes) gyvenvietėje, kurioje yra įkalnės ir nuokalnės, viena ir kelios eismo juostos važiavimo kryptimi ir neintensyvus eismas.		1
2.3.	Racionalus ir ekonomišką transporto priemonės vairavimas, vadovaujantis navigacijos prietaisu, dieną ir tamsiu paros metu (pagal galimybes) gyvenvietėje, kurioje yra įkalnės ir nuokalnės, viena ir kelios eismo juostos važiavimo kryptimi, nereguliuojamos ir reguliuojamos sankryžos, nuvykstant į du ar daugiau nurodytus punktus.		1
	Iš viso:	65	5

PASTABA:

1. Iki galutinio specialių vairavimo mokymo aikštelių įrengimo, bet ne vėliau kaip iki 2014 m. liepos 1 d., 1.3 pratimas gali būti atliekamas 2.1 arba 2.2 pratimo metu.
2. 1.3 vairavimo mokymo pratimas atliekamas nuosavoje specialioje vairavimo mokymo aikštelėje arba jam atlikti sudaroma mokymo sutartis su viešos prieigos specialios vairavimo mokymo aikštelės valdytoju.
3. Praktinio vairavimo užsiėmimams sudaromas praktinio mokymo apskaitos lapas ir vairuotojo pasiekimų vertinimo metodika.

4. Reikalavimai mokytojams (išsilavinimas, profesinė kvalifikacija, darbo patirtis)

Profesijos mokytoju, vykdant teorinį mokymą, gali dirbti asmuo, įgijęs ne žemesnį kaip aukštesnįjį ar aukštąjį (aukštesnįjį, įgytą iki 2009 metų ar specialųjį vidurinį, įgytą iki 1995 metų) išsilavinimą pagal šios mokymo programos turinį ir turintis:

- ne mažesnę kaip trejų metų darbo, susijusio su kelių transportu ar vairuotojų mokymu, patirtį arba turintis tarptautinės kelių transporto sąjungos (IRU) kvalifikaciją patvirtinančią pažymėjimą pagal šios profesinio mokymo programos turinį;
- D kategorijos transporto priemonių vairavimo teisę;
- pedagoginį išsilavinimą arba Švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka išklaustytų pedagoginių ir psichologinių žinių kursų pažymėjimą.

PASTABA :

- atskiras programos temas gali mokyti atitinkamų specialybių profesijos mokytojai, turintys ne žemesnį kaip šių specialybių aukštąjį išsilavinimą, išklausę Švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka pedagoginių ir psichologinių žinių kursą bei ne mažesnę kaip trejų metų šios srities darbo patirtį.

Profesijos mokytojas vykdantis praktinį mokymą turi turėti:

- ne žemesnį kaip vidurinį išsilavinimą ir profesinę kvalifikaciją, susijusią su automobilių transportu;
- ne mažesnę kaip trejų metų darbo, susijusio su vairuotojų mokymu, patirtį;
- D, DE (jei mokys DE) kategorijų transporto priemonių vairavimo teisę ir šių kategorijų ne mažesnę kaip trejų metų vairavimo patirtį;
- Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos išduotą specialių kursų baigimo liudijimą, patvirtinančią teisę dirbti vairavimo instruktoriumi.

5. Reikalavimai materialiniams ir metodiniams ištekliams

Mokymo įstaigoje turi būti šie metodiniai ištekliai:

- vaizdinės mokymo priemonės;
- dalijamoji medžiaga savarankiškiems darbams;
- praktinio mokymo užduotys, klausimynai ir testai, konspektai, mokytojų judėjimo maršrutai mieste ir užmiestyje.

- specialybės literatūra ir norminė dokumentacija keleivių vežimui.

Mokymo įstaigoje turi būti šie teoriniam ir praktiniam mokymui skirti materialieji ištekliai:

- kompiuterinė įranga su internetine prieiga;
- projekcinė įranga, skirta vaizdinėms mokymo priemonėms pateikti;
- skaitmeninio tachografo veikimo stendas arba kompiuterinė programa;
- kasos aparatai ir bilietų gesinimo prietaisai;
- keleivių vežimo dokumentų blankų kopijos;
- priešgaisrinės saugos, pirmosios medicininės pagalbos priemonės ir higienos įgūdžių mokymo vaizdinės priemonės;
- D kategorijos automobiliai ir/arba DE kategorijos junginiai, paruošti keleivių vežimui ir atitinkantys Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2008 m. rugšėjo 10 d. įsakymo Nr. 1V-329 „Dėl motorinių transporto priemonių vairuotojų egzaminavimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ 3 priedo reikalavimams. Mokytojų automobiliai transporto priemonės registracijos liudijime turi turėti kodą ST (mokomoji transporto priemonė su papildoma valdymo įranga vairavimo instruktoriui). Šiuose automobiliuose rekomenduojama naudoti GPS/GSM įrenginį, teikiantį informaciją apie nuvažiuotą atstumą ir degalų sąnaudas. Transporto priemonės turi būti paženklintos Kelių eismo taisyklių nustatyta tvarka;
- speciali praktinio mokymo aikštelė, su vieta transporto priemonių apžiūrai ir šie specialūs elementai (trasos, zonos), prie kurių turi būti užtikrintas saugus privažiavimas ir nuvažiavimas:
 - o keleivių įlaipinimo – išlaipinimo bei bagažo pakrovimo vietos. Šios vietos turi būti

įrengiamos taip, kad autobusų būtų galima taisyklingai pastatyti šonu ir priekiu, keleivių įlaipinimui ir išlaipinimui bei bagažui pakrauti ir iškrauti;

- nuokalnė (įkalnė) su „U“ formos posūkiu nuokalnės pabaigoje. Šio elemento slidus vientisas paviršius, pagamintas dervos pagrindu, kuris nuolat drėkinamas vandeniu, kad susidarytų slidi danga, turi būti ne mažesnis kaip 80 m ilgio ir ne mažesnis kaip 8 m pločio, kurio nuolydis yra ne mažesnis kaip 6%, su avarine zona. Avarinės zonos dydis turi būti ne mažesnis kaip 10 m išorinėje posūkio pusėje, 4 m vidinėje posūkio pusėje ir ne mažesnis kaip 30 m ilgio trasos pabaigoje. Šis elementas taikomas transporto priemonių vairuotojų praktinio vairavimo gebėjimų (stabdymas važiuojant nuokalne, taisyklingas posūkių su slidžia danga pravažiavimas, važiavimo pradžia įkalnėje ir pan.) tobulinimui. (Įrengiama ne vėliau negu iki 2014 m. liepos 1 d.);
- asfaltuota dinamine zona su nuolatine slydimo trasa. Asfaltuota dinaminė zona turi būti ne mažiau kaip 150 m ilgio ir ne mažiau kaip 20 m pločio įskaitant avarines zonas. Nuolatinė slydimo trasa (vientisas paviršius, pagamintas dervos pagrindu) turi būti ne mažiau kaip 50 m ilgio, ne mažiau kaip 5 m pločio ir įrengta taip, kad iš kiekvieno nuolatinės slydimo trasos šono liktų ne mažiau kaip 5 m asfaltuotos dinaminės zonos. Asfaltuota dinaminė zona su nuolatine slydimo trasa yra skirta automobilių valdymo įgūdžiams įgyti ar tobulinti. Vairuotojas šioje zonoje gali atlikti įvairius stabdymo pratimus, esant įvairiems transporto priemonės greičiams, taip pat įrodant vairuotojui transporto priemonės greičio įtaką stabdymui ir transporto priemonės valdymui esant įvairioms kliūtims, skirtingai kelio dangai. Asfaltuotos dinaminės zonos su nuolatine slydimo trasa nuolydis gali būti ne didesnis kaip 2%. Nuolatinės slydimo trasos paviršius privalo būti specialiai paruoštas ir nuolat drėkinamas vandeniu ir būti toks, kad susidarytų slidi danga, kuria važiuojant galima sudaryti ekstremalias vairavimo situacijas. Vairuotojas, norėdamas sustabdyti ir suvaldyti transporto priemonę, vienu metu privalo atlikti tikslingus transporto priemonės valdymo ir stabdymo veiksmus. (Įrengiama ne vėliau negu iki 2014 m. liepos 1 d.).

Rekomenduojama specialybės literatūra ir pagrindiniai teisės aktai, reglamentuojantys keleivių vežimą:

1. Baublys A. Keleivių ir krovinių vežimai kelių transportu. Vilnius: Technika, 1994.
 2. Baublys A. Tarptautiniai vežimai kelių transportu. Vilnius: Technika, 2003.
 3. Burkauskas A. Viešasis transportas. Kaunas, 2005.
 4. Giedra K., Kirka A., Slavinskas S. Automobiliai. Kaunas, 2002.
 5. Giedra K., Valatka. A. Mano automobilis. Kaunas, 2000.
 6. Gudzinevičiūtė O. A. Vairuotojams apie lietuvių kalbą. Šiaurės Lietuva, 2010.
 7. Jacikevičius A. Žmonių grupių socialinė psichologija. Vilnius, 1995.
 8. Kirka A. Automobiliai. Kaunas, 2002.
 9. Lietuvos Žemės Ūkio Universitetas. Eismo saugumo pagrindai. Kaunas-Akademija, 1997.
 10. Minelga R. Aprūpinimo logistika. Vilnius, 2006.
 11. Zasada S. Saugus greitis. Autos klubas, 2008.
 12. Žekonis J. Automobilio priežiūra. Asveja, 2006.
- Norminiai dokumentai ir jų pakeitimai:
13. Autobusų stočių veiklos nuostatai (Žin., 2009, Nr. 122-5260).
 14. Bendrosios gaisrinės saugos taisyklės. (Žin., 2010, Nr.99-5167).
 15. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/59/EB(OL L 226 10/09/2003).
 16. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas EB Nr.561/2006 (OL L 207 11/04/2006).
 17. Europos šalių susitarimas dėl kelių transporto priemonių ekipažų, važinėjančių tarptautiniais maršrutais, darbo (AETR)(Žin., 2011, Nr. 104-4869).
 18. Keleiviniame kelių transporte naudojamų bilietų ūkio taisyklės (Žin., 1997, Nr.114-2905).
 19. Keleivių ir bagažo vežimo kelių transportu taisyklės (Žin., 1996, Nr. 119-2772).
 20. Keleivių tarptautinių vežimo kelių transportu taisyklės (Žin., 2009, Nr. 120-5157).

21. Kelionės lapų vežti keleivius tarptautinio susisiekimo keliųtransporto maršrutais išdavimo, naudojimo ir apskaitos taisyklės (Žin., 1999, Nr. 3-82).
22. Leidimų vežti keleivius reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais išdavimo ir naudojimo taisyklės (Žin., 2009, Nr. 43-1704).
23. Lietuvos Respublikos administracinių teisių pažeidimų kodeksas. (Žin., 2004, Nr.68-2368).
24. Lietuvos Respublikos darbo kodeksas. (Žin., 2002, Nr.64-2569).
25. Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas. (Žin., 2003, Nr.70-3170).
26. Lietuvos Respublikos kelių transporto kodeksas. (Žin., 1996, Nr.119-2772).
27. Lietuvos Respublikos muitinės kodeksas. (Žin., 1996, Nr52-1239).
28. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro įsakymas 2011 m. vasario 3 d. Ne. 3-79 (Žin,2011, 17-818).
29. Lietuvos Respublikos transporto veiklos pagrindų įstatymas. (Žin., 1991, Nr.30-804).
30. Reglamentas (EB) Nr.432/2004 (OL L 071 10/03/2004).
31. Reglamentas (EB) Nr.1360/2002 (OL L 207 5/08/2002).
32. Reglamentas (EEB) Nr.3821/85, Priedas IB.
33. Susitarimas dėl tarptautinių keleivių vežimo nemaršrutiniais tolimojo susisiekimo ir miesto autobusais (ASOR) (Žin., 2003, Nr. 3-257).
34. Susitarimas dėl tarptautinio nemaršrutinio keleivių vežimo tarpmiestiniais ir miesto autobusais (INTERBUS) (OL L 2004, spec. Leidinys 7 tomas, 7 skyr.).

6. Baigiamasis mokymosi pasiekimų vertinimas (vertinimo būdai, trukmė)

Asmens įgytų kompetencijų įvertinimą organizuoja kompetencijų vertinimo akredituota institucija, vadovaujantis švietimo ir mokslo ministro nustatyta ir su ūkio ministru suderinta asmens įgytų kompetencijų vertinimo tvarka.

Asmeniui, kurio mokymosi pasiekimai įvertinami patenkinamai, švietimo ir mokslo ministro 2012 m, vasario 6 d. įsakymo Nr. V-209 „Dėl Kvalifikacijos pažymėjimo, profesinio mokymo pažymėjimo, profesinio mokymosi pasiekimų pažymėjimo, pažymėjimo, kompetencijų įvertinimo pažymėjimo turinio, formos ir išdavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 19-885) nustatyta tvarka, išduodamas kvalifikacijos pažymėjimas.

Asmuo laikomas nebaigusių šios profesinio mokymo programos, kai jo mokymosi pasiekimai įvertinami nepatenkinamai. Pakartotinas kompetencijų vertinimas gali būti organizuotas ne anksčiau kaip po vienos savaitės.

